

VIỆN HÀN LÂM KHOA HỌC XÃ HỘI VIỆT NAM
VIỆN NGHIÊN CỨU KINH THÀNH

Kinh thành cổ Việt Nam

VIETNAM ANCIENT CAPITALS

NHÀ XUẤT BẢN KHOA HỌC XÃ HỘI
HÀ NỘI - 2021

MỤC LỤC

<i>Lời tựa</i>	8
BÙI MINH TRÍ Gốm Tống - Trung Quốc trong Hoàng cung Thăng Long	12
ĐỖ TRƯỜNG GIANG, NGUYỄN THỊ HỒNG LÊ, PHẠM THỊ OANH LÊ THỊ YÊN, PHẠM THẢO NGÂN Đồ gốm men trắng thời Lý trong Hoàng cung Thăng Long - Kết quả nghiên cứu năm 2019-2020	70
LÊ THỊ BÌNH Đồ gốm men ngọc thời Lý trong Hoàng cung Thăng Long - Kết quả nghiên cứu năm 2019-2020	100
WONG WAI-YEE, SHARON Những phát hiện khảo cổ học về sản xuất và tiêu thụ gốm sứ ở Quảng Đông và Hồng Kông giai đoạn Tống - Nguyên (thế kỷ 10-14)	136
DAVID BROTHERRSON Đồ sứ Trung Quốc thời Tống ở Angkor	150
ĐẶNG THỊ KHƯƠNG, CAO THỊ HUYỀN Đồ đun nấu thời Đinh - Tiền Lê khu di tích Hoàng thành Thăng Long	162
LẠI VĂN TỚI Di chỉ sản xuất gốm Gò Cây Me - nhận thức mới qua kết quả khai quật năm 2017 - 2018	178
NGÔ VĂN CƯỜNG Gạch chữ Hán thời Lê sơ tại khu di tích Hoàng thành Thăng Long	212
BÙI HỮU NGỌC Ngói hộp lợp bờ nóc mái kiến trúc cung điện thời Lê Trung hưng	234
NGUYỄN THỊ ANH ĐÀO Hiện vật kim loại khu di tích Hoàng thành Thăng Long - Kết quả bảo quản, nghiên cứu và phân loại sơ bộ	252
PHAN THANH HẢI Điện Thái Hòa và Điện Cần Chánh thời Nguyễn nhìn từ góc độ bố trí không gian nghi lễ	278

ĐỒ SỨ TRUNG QUỐC THỜI TỐNG TẠI ANGKOR

DAVID BROTHERTON*

* TS., Trường Nhân văn, Đại học Công nghệ Nanyang, Singapore
Người dịch: Đỗ Trường Giang

Hộp sứ men trắng,
Trung Quốc, thời Bắc Tống
Nguồn: Sothebys.com

MỞ ĐẦU

Angkor là kinh đô của đế chế Khmer, đã từng cai quản phần lớn Đông Nam Á lục địa vào thời kỳ đỉnh cao của mình trong thế kỷ 11-12. Nền kinh tế nông nghiệp của Angkor dựa trên nông nghiệp lúa nước, và cơ sở hạ tầng thủy nông phức tạp của mình đã giúp ổn định hoa lợi hàng năm, điều này đã cho phép mở rộng các trung tâm dân cư (Evans và nnk 2007). Nằm ở phía bờ Bắc của Hồ Tonle Sap, Angkor đã được cung cấp sẵn nguồn cá nước ngọt. Cho dù có vị trí nằm sâu trong lục địa khoảng 500km từ châu thổ sông Mê Kong, Angkor đã từng dự nhập vào thương mại quốc tế. Trải qua nhiều thế kỷ, giống như các chính thể khác ở Đông Nam Á, các phái đoàn triều cống của Angkor đã trao đổi hàng hóa với Trung Hoa. Cùng với sự trao đổi văn hóa này, một cộng đồng các thương nhân người Hoa đã triển nở tại Angkor vào thiên niên kỷ thứ 2 sau Công nguyên.

Chu Đạt Quan là một phái viên của triều Nguyên Trung Quốc đã tới Angkor vào năm 1296/7. Trong khi cuộc viếng thăm này thuộc về giai đoạn muộn hơn giai đoạn mà nghiên cứu này đề cập, Chu Đạt Quan là tác giả nổi tiếng với tài liệu duy nhất đương thời tai nghe mắt thấy về Angkor trong những ngày hoàng kim của chúng. Ông cho chúng ta biết được những thông tin quý giá về đời sống thường nhật của các cư dân Angkor, cung cấp những quan sát chi tiết về hầu hết mọi thành phần cư dân: từ vua chúa đến cận thần, quan lại và thương nhân, tới nông dân, nô tì và nô lệ (Zhoun Daguan, 2007). Trong khi Chu Đạt Quan đã cố gắng ghi lại các ngôn từ bằng tiếng Khmer, ông dường như không thể giao tiếp trực tiếp với cư dân bản địa. Thật may là, một cộng đồng người Hoa đã sống và làm việc tại Angkor một thời gian, và chính từ nhóm cư dân này tại Angkor mà Chu đã thu thập thông tin cho tài liệu của mình. Do vậy, Chu đã cung cấp cho chúng ta tư liệu quý giá về chủ đề mà chúng ta sẽ thảo luận: Angkor và quan hệ thương mại với Trung Hoa.

Hàng hóa Trung Quốc sớm nhất được đề cập là vào khoảng cuối thế kỷ 9 đầu thế kỷ 10 từ một bia ký tại Lolei (K.947, Soutif, 2009: 534). Angkor đã xuất khẩu hầu hết nguyên liệu thô và sản phẩm lâm sản: nhựa thông, gỗ thơm, ngà voi, và lông chim là một số sản vật tiêu biểu. Các sản phẩm Trung Quốc được ưa thích tại Angkor gồm vàng và bạc, lụa, đĩa sơn mài và đồ gốm sứ, cũng như lọ gốm/thủy ngân và một số loại dầu,